

Rybanaruby

změnit svět ze sklepa

Moderátor: Ve sklepě na Mánesově ulici v Praze se noříme do útrob barevného voňavého klubu RYBANARUBY plného alternativně vyhlížejících lidí, hudebních nástrojů, knížek, cédéček a čaje. Patří čtyřem kamarádům, kteří v klubu částečně žijí a z jeho hlubin se nesnaží o nic menšího, než změnit svět. S vrnící kočkou v klíně (*kocka-prede.wav, 0:07 -- loop it in the background*) a oddechujícím psiskem u nohou si povídáme s jednou z těch čtyřech, Katkou Polívkovou.

Part 1. (01-talk.wav, 8:52)

Jak dlouho máte Rybu?

Teď to byly dva roky. Otevírali jsme na přelomu března a dubna a tak se to nějak rozvíjí na všechny strany.

Celou dobu tady v tomhle sklepním prostoru?

Tady. Předtím jsme dělali produkci různých koncertů, literárně-hudebních večerů, dělali jsme dva menší festivaly pro široký okruh známých, vystupovaly tam většinou kapely našich přátel, takže to byly takové večírky. A pak se nám naskytla příležitost otevřít svůj vlastní prostor, chtěli jsme obchod - s hudebníma nástrojema, s knížkama, takže jsme hledali obchůdek. Našli jsme tohle místo, které bylo na obchod moc velké a tak jsme ho rozšířili o sál a kulturní program, který víceméně souvisí s tím, co nabízíme v obchodě. Časem se objevily další cesty: loni jsme uspořádali festival Rytmy Afriky, to byla už větší akce, se šesti kapelama, z toho jeden zahraniční host. A povedlo se, přišla spousta lidí a letos budeme dělat další ročník. Rádi bychom dělali i festivaly world music, která se hraje tady v Čechách, protože je tu hodně zajímavých kapel, který nejsou moc známý. Rybanaruby tady na Vinohradech má každý den nějaký večerní program, jsou to buď koncerty nebo přednášky, nově filmové projekce, autorské čtení současných českých autorů. Měli jsme tu i pár hodně zajímavých zahraničních návštěv, šamana z Tuvy, zpěváka hrdelního zpěvu, teď tu bude dělat workshop zpěvačka taky ze západní Sibíře,

Elena Belyaeva, frontmenka skupiny Ethnica.

Vypadá to, že všechno spojuje nějaká nosná myšlenka. Jaký je váš světonázor?

Přesně tak. Snažíme se, aby se tím vším ventiloval nějaký názor. Nejsme žádná politická strana ani ortodoxní sekta, což je taky způsob, který lidé používají k vyjádření svých názorů. My chceme jít spíš klidnější cestou, kdy lidi sami pochopí, že každý může udělat něco pro to, aby se svět změnil. Když to vztáhnou na zboží, které prodáváme, tak máme spoustu věcí z chráněných dílen, od lidí, kteří jsou hendikepovaní, ale je potřeba aby se zapojili a aby ten svět fungoval i s nima. Potřebujeme vytvářet hodnoty, který ostatní lidi uznají a výroba pěkných věcí mi přijde jako nejlepší. Děláme s nima i workshopy.

Máme tu i výrobky z chráněné dílny nadace Člověk v tísni v Namibii. To je takový projekt, který se snaží řešit největší problém Afriky, že tam umírají lidé v produktivním věku, a zůstávají jenom děti, které mají hlad a staří lidé, kteří nemají už sílu, aby se o ně starali. A tahle chráněná dílna zaměstnává ty tamější babičky a ony vyrábějí věci podle návrhu lidí z Čech, vždycky jsou to ale tradiční techniky, už tradičně, desítky let, se tam vyrábějí věci z českých korálků. Ty výrobky jsou moc hezký a je to výbornej způsob, jak pomoci.

Pak tady máme výrobky Fairtrade, to je další věc, kterou od začátku podporujeme. Na Západě už je to hodně známý, objem trhu s produktama Fairtrade je mnohem větší, než tady u nás, ale začíná to tady. My jsme tu dělali jednu z prvních propagačních akcí *Dva dny pro Fairtrade*, výrobky tady prodáváme, dáváme o nich informace. Jsou to kvalitní věci. Já nejsem zastánce takových těch sbírek na ulici, kdy člověk potká za den pět děcek, který mu chtějí prodat něco neužitečného za 25 korun. Dobře, ty peníze jdou na dobrou věc, ale mě to přijde pod úroveň těch věcí, o které jde. Přijde mi lepší podporovat, když ty lidi skutečně něco dělají.

Další věci jsou hudební nástroje a knížky, to zase přináší lidem informace -- když jsou otevřený a chtějí je přijmout -- učení se na hudební nástroje taky otevírá obzory. K tomu je tady program naší kulturně-studijní dílny, kde děláme workshopy a výuku hry na hudební nástroje, většinou jsou to etnické hudební nástroje, protože se ovládají jednodušším způsobem, člověk se nemusí učit hudební teorii, jde se na to spíš přes propojení těla a mysli. Dělá tady své semináře čínská zpěvačka Feng-Jün Song, která tu studovala a teď tu léta učí pohybovou výchovu, herectví a zpěv. Je to hodně zajímavá osobnost, která na západ přináší prvky východního myšlení a propojuje ty věci skrze zpěv. Na podzim budeme dělat propracovanější cyklus přednášek z různých oborů, který bude propojen určitou nosnou myšlenkou.

A jaká myšlenka to bude?

Půjde o různé staré tradice a o to, co můžou dát dnešku, protože to jsou věci, které by měly v lidech přetrvat a zůstat. Budou tam věci z oboru šamanismu, protože esoterické věci se hodně zneužívají. I k tomu budeme dělat divadelní projekt, budou ho dělat dvě holky, Halka Třešňáková, která se zabývá nonverbálním divadlem a tancem, a Johana Švarcová, která bude za pár let mít hodně dobré jméno a dělá zajímavé divadelní projekty -- tak tyhle dračice tu budou dělat divadlo z vlastních zkušeností se zneužívanejšma ezoterickéjšma věcmi. Hodí se to k naší filosofii odkrývání skutečnosti, či pravdy. Nemám ráda podobně silná slova, ale v podstatě o to nám jde.

A máme tu hudební vystoupení, snažíme se dávat prostor lidem, kteří pracují s hudebními nástroji, hlavně etnickými. A taky zahraničním hudebníkům, kteří fungují v Praze a hrají hudbu ze svých zemí a tím zprostředkovávají divákům bezprostřední zážitek ze své kultury a pomáhají jim ji pochopit. Vystupovala tu třeba arabská skupina Ziriab složená z Arabů z různých zemí, kteří žijí v Praze už 10 15 let a mají ty svoje původní nástroje. Jsou to různý byznysmeni, ale žijou tu skrze muziku a ne skrze nenávisť mezi národama.

Moderátor: I přesto, že je skupina Mugee složena ze středoevropanů, vychází z bohaté západoafrické rytmické tradice, kterou setrvale studuje a po svém upravuje. Hraje (nejen) na tradiční africké bubny Dundun, Sangban, Kenkeni a Djembe.

Music: Mugee - from the festival Rhythm of Africa (06-Mugee - Rytmy Afriky.wav, 3:25)

Part 2. (02-talk.wav, 3:28)

Existuje jedno slovo, které by vaši činnost vystihovalo?

Asi nejvýstižnější je slovo, které se teď všude hodně používá, a to je multikulturnost. Zjednodušeně jde o poznávání, propojení a hlavně pochopení kultur. Pak tady hrají různé české kapelky, ale my jsme omezení hlasitostí a samotným prostorem, který je intimní, jak vidíte, takový obývací. Takže se snažíme být taková laboratoř, nebo alchymistický tyglík, kde se to všechno promíchává a vznikají z toho i nové nápady. Třeba Petr Nikl s Tomášem Pospíšilem tu hrají takové improvizované performance a k tomu hrají výborní muzikanti. Petr si vždycky přinese spoustu takových svých hraček, hudebních, pohybových a světelných hejblátek, ten prostor si vyzdobí a hodinu a půl tady hrají hodně syrealistické divadlo. S těma lidma se tu sešel po deseti letech, jsou to bývalí studenti z konzervatoře, a pak společně udělali představení ve velkém a známém pražském divadle Archa, ale vzniklo to tady, protože ten prostor je intimní a nápady se tu můžou rodit. Budou tu taky projekce nezávislých filmů Petra Marka, které nejsou úplně do normálního kina, ale pro třicet diváků tady to zajímavé být může.

Vzniká kolem vás nějaká komunita?

V podstatě to tak i je, ale spíš si myslím, že Ryba je o propojování lidí. Jsou to lidi, kteří mají stejné myšlenky jako my, ale nejsme žádná organizovaná skupina. Lidi zjišťují, co se tu děje, líbí se jim, že tu jsou třeba dvakrát třikrát do měsíce hudební jamy, chodí si zahrát. Teď se tu shodou okolností zformovala z lidí, kteří sem chodí na kurs bubnování, taková skupina, která najednou začala koncertovat, byli i na základní škole dělat přednášku o Africe.

Není těžký udělat program, jde to i bez ohromných peněz, protože se dá domluvit s účinkujícími, že na jedno dvě představení nebudou chtít megahonorář. Proto nabízíme svůj prostor coby laboratoř, možnost setkání se, zkoušení, experimentování. To není těžký. Těžký je sehnat každý den, každý měsíc, lidi, aby sem přišli. Je to prostor jenom pro 30 lidí, ale i když program je zajímavý, Praha je přesycená, akcí se v ní odehrává spousta. Okruh návštěvníků se pořád rozšiřuje, ale jak se říká, na rozjezd nějakého projektu je zapotřebí minimálně tří let. Teď jsme ve druhém roce a máme tak akorát na zaplacení nákladů. A není to ještě úplně soběstačný.

Moderátor: O Zuzaně Dumkové, která v klubu Rybanaruby vystupuje alespoň jednou měsíčně, se mluví jako o jedné z nejnadanějších tuzemských zpěvaček, skladatelek a kytaristek. Její hudba používá jazzové postupy, ale obsahuje i prvky folklóru, rocku či bigbítu.

Music: Zuzana Dumková Trio

(01-Zuzana Dumkova Trio.wav, 4:59)

Part 3. (03-talk.wav, 3:24)

A uživíte se?

Naším cílem není fungovat na základě grantů, sponzorů nebo peněz zvenku, ani jsme žádné zatím nedostali. Myslím si, že by kultura měla být soběstačná. Proto je náš projekt právě obchod s kulturním programem. Nechceme fungovat tak, že si otevřeme klub s barem a budeme vydělávat na alkoholu a tom, že se tam lidi budou opíjet a přitom budou poslouchat muziku. To je vyloženě proti naší filosofii. My bychom byli radši, aby lidi ten zážitek opravdu vnímali. Máme to spočítané tak, že až pojedeme naplno, budeme soběstačný, i díky stánkům, které máme na festivalech a díky vlastnímu festivalu, ze kterého budeme moci použít výtěžek.

A kdo jste vy lidé, kteří stojíte za tím?

Ten projekt mohl vzniknout ve chvíli, kdy se sešlo několik lidí, z nichž každý měl něco, co do něj mohl vložit. Skoro to nebyly peníze, ale hlavně lidská práce, třičtvrtě roku rekonstrukce, předtím tu byl normální sklep. Já a dva kamarádi jsme založili občanské sdružení, všechno to vymysleli a dali dohromady, což bylo spoustu práce a dál to pokračuje. Prvotní byli tři kamarádi, kteří si řekli, že mají dost let i zkušeností na to, aby dělali něco smysluplného. A teď za ty dva roky se nabalilo spoustu lidí, kteří nám pomáhají jako dobrovolníci.

Jak to jde skloubit s tím, abyste přežili sami?

No, přežíváme (smích). Když člověk s něčím začíná tak musí počítat s tím, že ty dva tři roky jenom pracuje a pracuje a buď to vydrží a přežije, nebo nevydrží a vrátí se do práce. Ale já v poslední době narážím na spoustu lidí, kteří si uvědomili, že pracovat někde v kanceláři pro někoho deset hodin denně, sice za slušný peníze, ale nemoc si dělat věci, který je bavěj a podporovat tou svojí prací něco, s čím úplně nesouhlasí -- že už je to prostě nebaví a hledají alternativu. A ta komunita lidí kolem Ryby jsou zrovna ti, kteří nepotřebují luxusní auta nebo dům proto, aby měli pocit, že jsou na tom světě potřebný.

Moderátor: Za doprovodu tanečnice Rena Milgrom vystupuje perkusionista Hearn Gadbois a íránský zpěvák a sitárista Shahab Tolouie.

Music: Heran Gadbois and Shahab Toluie (03-Heran Gadbois a Shahab Toluie.wav, 2:54)

Part 4. (04-talk.wav, 9:21)

Mluvila jsi o tom, že tenhle klub je pro vás cesta, jak „změnit svět“. Co je to, co na světě chcete měnit?

Teď v květnu jsme byli na několika akcích se stánkem. Prvního května na Letné v Praze na

akci proti komunismu, kterou pořádala konfederace politických vězňů, to téma je pořád aktuální, i když pro nás pořád ne nejdůležitější. 6. května jsme byli na Million Marihuana March, na celosvětovém pochodu pro legalizaci konopí, což taky podporujeme. Ne militantně legalizovat konopí, ale rozumně k němu přistupovat. Rostlina, která tu byla tisíce let a byla užitečná, je najednou posledních pár desítek let úplně zbytečně v klatbě. Z mého pohledu je nejlogičtější vysvětlením lobby chemického a papírenského průmyslu. Takže se snažíme podporovat produkci a šíření technického konopí. Prodáváme i konopné produkty, které se tu postupně začínají vyrábět. Konopná semínka k jídlu, konopný olej, které jsou hodně kvalitní a obsahují spoustu důležitých látek. Ale spoustu lidí se díky mediální masírce stále ještě zhrozí, když se řekne konopí.

Konopná semínka se jedí?

Jasně, pražený.

A k čemu jsou dobrý?

Jednak semínka, jak je máme tady, jsou se šlupičkami, takže očišťují střeva jako všechny celozrnné výrobky a jednak mají velký obsah aminokyselin a vitamínů a při rozbořech vycházejí nejlíp ze všech semínek. Čistý konopný olej je výborný chuťově, je za studena lisovaný, dává se do salátů. Na Letné jsme měli i celozrnný konopný chleba. Ten je strašně dobrej, vydrží tři dny čerstvej.

A je omamnej?

Ne, tyhle věci nejsou vůbec omamný. Je to technický konopí, celý léta se sype ve směsích ptákům. My tu i prodáváme semínka technického konopí, což se smí, dáváme k nim letáček projektu *Sto kytek*, což je osvětová akce, která se snaží překonat nesmyslnou hysterii z konopí a ukázat, že technické konopí nemá z hlediska omamných účinků vůbec nic, že je to normální rostlina jako len, řepa nebo brambory. Už kupodivu existuje dost zemědělců, kteří technické konopí pěstují, ale neexistuje tu zpracovatelský průmysl, takže se semínka vozí do Německa a Rakouska na zpracování a pak zase zpátky sem. Konopí má tu výhodu, že se dobře pěstuje, nepotřebuje chemické postřiky, takže se odlehčuje přírodě, člověk se o něj nemusí starat, takže se ušetří nafta a celkem snadno se zpracovává. Navíc nevysiluje půdu, takže se může pěstovat na jednom místě pořád dokolečka. Když se vrátím k akcím, tak zatím poslední byl *Pochod proti hladu*, celosvětový pochod, který má upozornit na problém oddlužení a vyšel v deset hodin místního času po všech koutech světa. Velké celosvětové organizace totiž slavnostně vyhlásily, že odpustily třetímu světu spoustu dluhů, ale je to tak, že to, co jim odpustily, stejně ty země zaplatí na úrocích. Je to zase jenom mašinérie. Informace jsou zkreslené a když pravdu člověk vyloženě nehledá, tak ji nenajde.

A s tím zase souvisí Fairtrade, což jsou výrobky vyrobené v rozvojových zemích a jejich producenti mají zaručeno několik let dopředu, že jejich produkce bude odkoupena za rozumnou cenu, nejsou v nejistotě, kdo od nich surovinu vykoupí a za kolik. Dřív to většinou hlavně s kávou a banány dopadalo tak, že jejich producenti dostali tak málo peněz, že jim nestačily ani na přežití, zadlužovali se, neměli z čeho splácet. A od sedmdesátých let tyhle organizace zakládají družstva, která produkují kakaové boby, kávu... Kontroluje se, aby tam nepracovaly děti, mají zajištěné sociální pojištění, část

vydělaných peněz musí investovat znovu do družstva. Tady v Čechách je Fairtrade známý minimálně, ani se ty výrobky zatím moc neprodávají. My máme například fairtrade čaj, ovoce...

Pak děláme festival Rytmy Afriky, tam jsme propojili kulturu s pomocí, spolupracujeme se sdružením Kwa Afrika, které dělá docela malinké projekty v Africe, teď dělali projekt *Chombo* neboli *voda pro školu a dvě vesnice*, věc, která je tam strašně potřeba, ale stojí třeba jen 40 či 70 000 korun, což jsou pro nás směšné peníze. Taký tady v Rybě dělají každý měsíc večer s povídáním s lidmi, kteří se z Afriky vrátili a kteří na jejich projektech pracovali.

A co vám přijde dobrý na tom multi-kultu-ralismu?

Když vezmu třeba zahraniční účinkující, tak jedním z nich byla indiánka z kmene Mapučů z Argentiny, která zpívá tradiční písničky, ukolébavky, měla tady i workshop, povídání o indiánské kultuře. Jasně, dneska to je v televizi, jsou mraky knížek, ale bezprostřední kontakt s člověkem, když tu je metr od tebe, je úplně jinej. Pak tu byl Genadij Čagrizin, ten je z Tuvy, zabývá se hrdelním zpěvem, pochází z rodiny šamanů, což tam jsou skoro všichni. Nevěděla jsem, jestli to není podvodník, ale jak přišel, podívala jsem se mu do očí, viděla jsem tam řezavý uhlíky a vím, že ten člověk něco umí. A pak zazpívá a lidi tu zůstanou úplně paf (*ticho*). Můžete si ho pustit z cedéčka, je to pěkný, ale když ho tady máte metr od sebe a on na začátku udělá skutečně šamanský rituál, je to zážitek. Takže je to hodně o tom osobním kontaktu o vyměňování energie mezi hledištěm a jevištěm, aby si to lidi uvědomili. A já si myslím, že se teď tak trochu mění doba, vzniká hodně malých komunit, které dělají různé drobné projekty -- kolem čajoven, třeba divadlo, muziku a u nás je prostor pro to, aby se prezentovaly. Už zase z několika kapel, které tu vystupovaly, vznikla kapela jiná a z toho mám radost.

Moderátor: Genadij "GENDOS" Čamzyryn je hudebník, zpěvák, šaman, učitel hrdelního zpěvu, ale také řezbář a sochař. Celá jeho práce je založena na tradici sibiřských šamanů, ale Gendos spolupracuje také s evropskými muzikanty, jako jsou *Tim Hodgkinson* a *Ken Hyder*. Gendos je mistrem „kargyraa“ nejníže položeného rejstříku ze třech základních stylů „khoomei“ – hrdelního zpěvu. Kargyraa patří k šamanské totožnosti hudebníka, totožnosti svázané s kořeny „šamanského dřeva“, tzn. nejnižší, podzemní sféry.

Jeho vystoupení vždy obsahuje mystické a šamanské prvky a koncert je zároveň divadelním představením a mystériem. Vystoupení začíná rituálem očištění scény. Všechno se odehrává v očišťujícím oblaku kouře z artysu, tuvinského „kadidla“, vyrobeného z byliny, která roste v horách Sibíře.

Music: Gendos

(04-Gendos.wav, 3:13)

Moderátor: Více se už do našeho povídání s Katkou Polívkovou nevejde. Za zmínku ale stojí ještě autorské improvizované divadlo, na které se pražský klub Rybanaruby v Mánesově ulici specializuje. Jednou z improvizčních skupin je „Rádio Ivo“, které na jevišti předstírá studio, z něž se vysílá rozhlasová hra. Herci přímo na místě vytvářejí a pouštějí ruchy, hudbu, a současně improvizují i samotný děj.

Pro Radio Korax Klokánek a Hanka, Radio Akropolis, Praha.

Honza „Klokánek“ Šípek, klokanek@eldar.cz, +420 776 817 817

Hanka Daňková, hanucha_zlucha@centrum.cz, +420 608 213 203

Jitro kouzelníků - <http://eldar.cz/jitro> | **Radio Akropolis** - <http://www.radioakropolis.cz>